

2025-01-17

GRANSKNINGSHANDLING

Gestalttningsprogram

UTFORMNING FLORAPARKEN

- en del av Nytorgstaden

Bilaga till: Detaljplan för bostäder Blåsippan 1 m.fl.,
"Floraparken" i Kungälv, Kungälvs kommun
Ärende: KS2024/1074

Innehåll

Identitet; 1950-talskaraktär	2
Volym	3
Tak, taklandskap	4
Fönster, entréer	5
Burspråk, balkonger	6
Fasadmaterial, kulörer	7
Detaljer; dekoration & funktion	8
Grönytor, grönt	9
Gaturum, platser	10

Identitet; 1950-talskaraktär

För Floraparken och merparten övriga Nytorgstaden gäller att **bebyggelseområdets befintliga 1950-talskaraktär skall bibehållas och förstärkas**. Därmed gäller att det som tillförs eller ändras i bebyggelsen skall **visa visuellt tydligt släktskap med 50-talets tidstypiska svenska arkitekturideal**. Det gäller utformning av byggnader exteriört så väl som av utemiljö, för områdets långsiktigt bibehållna karaktär. Det gäller **särskilt betraktat från utemiljö tillgänglig för allmänheten**.

Dokumentets syfte

Förtydligande av den i detaljplanens ("Floraparken") syfte avsedda utformningen. Det gäller utformning i skeden projektering, bygglov, genomförande och förvaltning, oavsett lov- eller anmälanplikt. Det gäller byggnaders exteriörer och det gäller planområdets utemiljö, myndighetsutövning eller ej.

Detta dokument är inte juridiskt bindande men har juridisk betydelse. Genom detaljplanen ("Floraparken") främjas, med hänsyn till bl.a. kulturvärden, en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder. Detaljplanens syfte har juridisk betydelse. I detta dokument förtydligas den utformning som avses i syftet. Här förtydligas därmed vad som krävs, inom planområdet, för uppfyllelse av lagkrav för lov och för annan tillåtelse; såsom krav om god form-, färg- och materialverkan, varsamhet och intresset av en god helhetsverkan.

Av syftet med detaljplanen ("Floraparken") framgår bl.a.: "En stadsmässighet i området ska eftersträvas och områdets karaktär skall bibehållas och förstärkas. Ny bebyggelse ska utformas för att passa in i den befintliga 50-talsmiljön. Befintliga gångstråk genom kvarteret ska säkerställas."

Svensk 1950-talsbebyggelse uppvisar enhetlighet. Byggnader och miljöer utformades tydligt regelbundet, systematiskt, symmetriskt, ståtligt. Samtidigt förekommer ofta medvetna, smärre och lekfulla avsteg från det. Avstegen är företrädesvis i sig regelbundna, enligt sin egen symmetri. 50-talet var en övergångsperiod mellan det hantverksmässiga byggandet och det mer industriella, prefabricerade. Byggnader och anläggningar utformades enkla, avskalade, dock med dekorativa detaljer på väl valda ställen. Dimensioner och proportioner hölls företrädesvis nätta, smäckra, eleganta. Emellanåt integrerades konst i byggnadernas exteriör. Ofta adderades skulpturer i utemiljön.

Dagens förutsättningar ger att utvecklingen av Nytorgstaden och dess Floraparken delvis måste frångå det typiska för 1950-talet, medan mycket kan implementeras utan svårigheter.

Under 50-talet kunde prioriteras stora avstånd mellan byggnader, för stora grönytor och för bostäders särdeles goda dagsljusinsläpp. Under 50-talet inreddes sällan vindar. Numera är det varken försvar- eller genomförbart att bygga glest centralt i städer. Nu krävs ett effektivare nyttjande av resursen mark, för fler boende i staden. Det behöver byggas tätare, och större andel byggnadsvolym behöver användas som bostäder.

Grönytor och boendekvaliteter är förstås alltjämt av hög vikt. Grönt skall tillses med olika metoder i olika lägen. Ambitionen är att utemiljön i möjligaste mån skall förses med visuellt tydlig grönska. Det gäller såväl kvartersmark som allmän platsmark, gårdar och förträdgårdar som gaturum.

Nytorgstaden och därmed Floraparken är en del av Kungälv's centrala innerstad. För innerstaden gäller vissa generella anvisningar utöver vad som redovisas här.

Olika lägen

I vilken grad anvisningarna i detta dokument skall följas jämte stadsmässighet uppnås **varierar** mellan olika lägen inom planområdet.

Det varierar beroende på **lägenas avsedda funktioner** och på åtgärdernas **visuella inverkan**. Anvisningarna skall följas i hög grad särskilt i lägen som betraktas från utemiljö tillgänglig för allmänheten, särskilt förväntat höfrekventerad utemiljö.

Anvisningar

Anvisningarna är sorterade i teman för vilka anges egenskaper och attribut att uppnå och använda. Anvisningarna skall inte läsas som att samtliga är krav.

Det är **den visuella helhetsupplevelsen** av ett förslag som avgör om dess utformning kan medges. Det är det typiska i svensk 1950-talsbebyggelse som skall framgå för den betraktande allmänheten. Ett förslag som följer fler anvisningar är inte per automatik lämpligare utformat än ett som följer färre. Givetvis kan finnas egenskaper och attribut relevanta att inspireras av, vilka inte behandlas i detta dokument.

Det finns många sätt att skapa fullgod helhet. Vissa av anvisningarna kan frångås utan större negativa konsekvenser, andra inte. Det ger att vissa av anvisningarna kan komma att anta skepnaden av krav under skeden bygglov, genomförande och förvaltning.

Rör åtgärden en befintlig företeelse från 1950-talet eller av karaktär från då, gäller särdeles höga krav på utformningen.

Volymer

Tydligt, **ståtligt formspråk**. Enhetligt, regelbundet, **systematiskt**, symmetrier, **avskalat**. Samtidigt mer eller mindre subtila inslag av oväntade, **lekfulla avsteg** från det medelst vinklar, former, förskjutningar, asymmetrier och **dekoration**.

Byggnadsytan företrädesvis rätvinklig, rektangulär, kombinerat med sadeltak. Men även väggar eller golv med delvis spetsiga eller trubbiga vinklar, eller välvda former, kombinerade med andra, flackare taktyper.

Gärna ståtliga **sadeltaksgavlar**.

Större, särskilt högre volymer **delas visuellt upp i mindre volymer** anslutna till varandra, för ett smäckrare, ståtligare utseende. Det eller **burspråk** ger ökade möjligheter till **ljusinsläpp** från fler vådersträck, till balkonger mer integrerade i fasaden, därmed i mer skyddade lägen.

Pelargångar och portiker fyller funktioner och bidrar till upplevelse av ståtligt smäckert.

Enhetligt, med subtil variation

Ståtliga sadeltaksgavlar

Större volymer visuellt uppdelade i olika, mindre volymer, anslutna till varandra, och med olika tak

Dekoration

Oväntade vinklar och former

Pelargångar, portiker

Taklandskap, tak

Merparten **symmetriska sadeltak** i bebyggelsen, men inslag av asymmetriska sadeltak liksom av andra typer av tak. Höga pukthus (inga sådana i Floraparken) kan ha flackare eller riktigt brant takvinkel, och krönas av oväntad takform. Låga byggnader kan ha flackare eller i stort sett flack takvinkel. Förhållandevis **rent taklandskap** med inga, få eller små, **nätta påbyggnader**. Tydligt **obrutna takfötter** ger, liksom relativt likartade byggnadshöjder, ett enhetligt, lugnt intryck. Ofta **skärmtak** eller andra **sekundära tak**.

Sadeltak

- Symmetriska eller asymmetriska
- Röda takpannor, en- eller tvåkupiga
- Tydlig, obruten takfot, tydliga gavel- och takutsprång
- Eventuella takfönster är små och diskreta, proportionerligt till övriga byggnaden

Takkupor (ej frontespiser)

- Tydligt indragna från fasadlivet och lägre än taketsnock
- Underordnar sig taket genom kombinationen av volym, andel av takets längd, mellanrum, form, material och kulör
- Hellre fler små än färre stora
- Jämnt fördelade längs taket
- Nätta vägg- och taktjocklekar
- Dess fönster är enkelt utformade, kan vara i samma proportioner som övriga byggnadens, men i mindre format

Sekundära tak, skärmtak

- Skärmtak och andra sekundära tak uppmuntras vid entréer, längs bottenvåningar med lokaler m.m.
- Gärna lekfullt, dekorativt utformade

Rent tak

Relativt rena tak

Befintligt rent taklandskap i Nytorgstaden. Symmetriska sadeltak, röda takpannor

Punkthus med brant takvinkel

Tydligt obruten takfot

Lekfullt, dekorativt skärmtak framhåller byggnad och dess entré

Sekundärt tak på pelare

Lågdel med lekfullt tak

Små, nätta takkupor

Fönster, entréer

Fönster, entrédörrar, entrépartier **systematiskt** placerade, **vertikal symmetri** med eventuell lekfulla, assymetriska, smärre avsteg från det. **Accentuerade, inbjudande, omsorgsfullt utformade entréer** kontrasterar mot avskalade fasader.

Fönster

- Övervägande tvåluftsfönster, men även en- och trelufts. Fasta poster, eventuellt förskjutna. Ingen spröjs
- Företredelsevis sidohängda med vertikala poster, eventuellt inåtgående för smidigare putsning
- Inslag av breda, pivothängda lufter, s.k. perspektivfönster
- Vissa fönster, vid t.ex. gavelspetsar eller trapphus, i avvikande, lekfulla former; udda vinklar ger t.ex. romb- eller hexagonfönster
- Företredelsevis vita karmar och bågar, även brunlasering, smäckra profiler
- Fönsteromfattningar i vitt eller annan avvikande, ljus kulör, slätputsade
- Lokaler i bottenvåning med stora glaspartier, gärna över hörn, och gärna med karmar i blankt stål eller omålat trä eller utseende som sådant, smäckra profiler

Entréer

- Huvudentréer markeras tydligt, gärna genom inramning med natursten, rullskifte i tegel eller mönstermurning
- Entréparti med dörr omgiven av glasat parti; sidoljus och eventuellt överljus. Gärna i ädelträ, gärna unika, dekorativa handtag
- Entréparti indraget från fasadliv, eller skyddat av skärmtak
- Mosaiker särskilt vid djupt indragna entréer

Omväxlande två- och trelufts-fönster, vertikal indelning av fönster, vertikal symmetri.

Avsteg från symmetri och regelbundenhet

Entréparti i trä med inramning i natursten och dekorativa fönster i dörr

Lekfullt entrétek

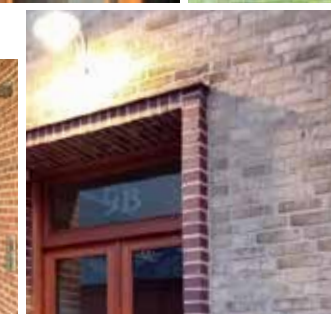
Enkelt utformad entré; skärmtak, lampkupa i glas, smal kant av natursten inramar dörr, elegant rundat dörrhandtag

Mosaik vid intragen entré, entréparti i omålat trä

Ädelträinspererad kulör, tegel i ojämnt förband

Burspråk, balkonger

Burspråk och balkonger **systematiskt** placerade i **vertikal symmetri** med eventuellt lekfulla, assymetriska, smärre avsteg från det. De mest stadsmässiga lägena är fredade från påverkan av balkonger. I övrigt ger **måttfulla, glest placerade** burspråk och balkonger ett visuellt liv till annars monotona fasader, utan att dominera. Burspråk ger extra kvalité till främst vardagsrum och matrum, och kan uppvisa oväntade former. Olika typer av balkonger; rundade, spetsiga, rektangulära eller över hörn, ofta **integrerade** med burspråk. Balkonger på lägre hus i regel utanpåliggande, placerade med hänsyn till ljusinsläppet till bostaden under.

Burspråk

- Företrädesvis nätta i proportion till fasaden, begränsade i djup, längd och antal
- Gärna uttrycksfull form, udda vinklar

Balkonger

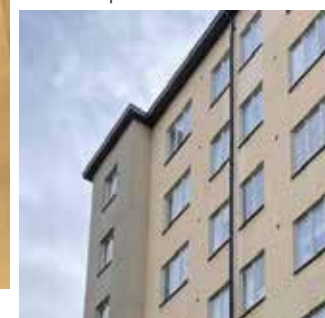
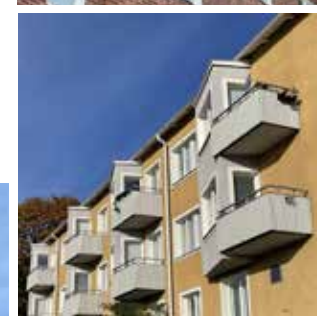
- Enskilda per bostad, måttfulla i antal, djup och längd, placerade regelbundet med eventuella avsteg
- Gärna uttrycksfull form; udda vinklar eller rundning, gärna över hörn
- Front i vågkorrugerad plåt (småsinusprofil) gärna med genombrutet smidesparti, placerat mitt framför balkongdörren. Endast i undantagsfall räcke helt i smide
- Franska och s.k. spanska med front i smide
- Plåtfronters och räcken ofta i stark kulör, som avviker från fasadens och kan återkomma i andra byggnadsdetaljer. Blått, rött och grönt är vanligt förekommande och kombineras då med svart smide
- Omsorgsfull utformning av ljust målad undersida och av räckens infästning

Nätta burspråk i oväntad form

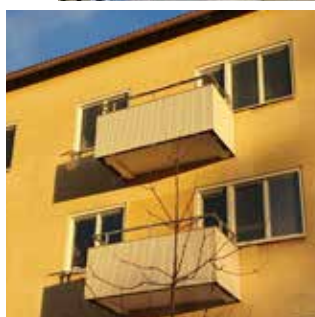
Balkong över hörn

Balkonger; måttfulla i antal och djup och längd, delvis rundade, integrerade mot burspråk, fronter i vågkorrugerad plåt (småsinusprofil).

Dekorativt räcke helt i smide

Balkonger placerade med hänsyn till underliggande bostads ljusinsläpp

Front i vågkorrugerad plåt (sinusprofil), genombrutet smidesparti

Fasadmaterial, kulörer

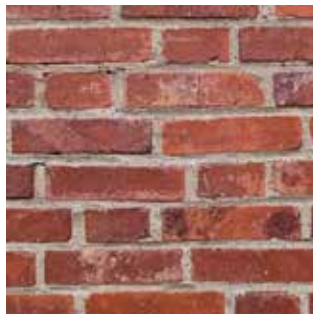
Enkla, **avskalade** fasader, regelbundenhet, dock subtil variation. **Tegel eller puts var för sig eller i kombination. dova, mustiga kulörer**; grått, grönt, ockra, rödbrunt och beige. **Dekorative, geometriska fält** i samma eller avvikande material, i avvikande kulör, bryter av annars monotona fasader. Dekorative, ljusa band i slätputs kan dela in fasaden i rutmönster. Avskalade långsidor kan kombineras med mer **uttrycksfulla gavlar**. Vissa byggnadsdelar i **omsorgsfullt hantverk och mer påkostade material**; järnsmide, natursten, koppar, ärg. En sekundär kulör återkommer på olika byggnadsdelar, systematiskt.

Puts

- Mustiga, jordnära, dova kulörer
- Grovkornig kan kombineras med slätputsade dörr- och fönsteromfattningar
- Ädelputs (slätputs med inslag av glimmer) ger en visuellt mer levande yta
- Fönsteromfattningar i vitt eller annan ljus, avvikande kulör, slätputsade
- Markerad spritputsad sockel, målad mörkgrå

Tegel

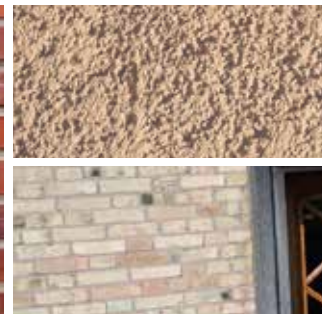
- Rött eller gult
- Omsorgsfullt valda förband, gärna med omväxlande kopp- och löpsida synlig
- Maskinellt tillverkat tegel utformat för att efterlikna det handslagna teglets naturliga variation
- Fogen kan vara färgad
- Mönsternurning vid takfot, kring entréer, fönster m.m., eller som markering av våningsplan

Mustiga kulörer

Mönsternurning vid takfot

Mustiga kulörer

Dekorative ljusa band

Tegel och puts i kombination

Tegel eller puts, inslag av sten

Uttrycksfulla gavlar

Dekorative, geometriska fält i avvikande kulör

Fönsteromfattningar i vitt

Detaljer; dekoration & funktion

Dekorativ detaljrikedom, på väl valda ställen, särskilt där betraktaren kommer nära. Detaljer i **starkt**, tydligt formspråk. **Nätta dimensioner, elegans.** Viss form återkommande i olika sammanhang; **mönster** vid entré syns även i markbeläggning eller balkongräckens smide. **Dekoration integrerad i funktion,** smyckat, ornamenterat. Utemiljöns karaktär förstärks genom val av **skyltning, armaturer, räcken,** pollare m.m. Gemensam **konst.** Hantverk, konsthantverk.

- Hög omsorg om detaljer där man kommer nära byggnaders utsidor, som dess entréer, bottenvåningar och balkonger
- Oväntade mönster och geometriska former, gärna återkommande, i olika skalor
- Markbeläggning i betongsten eller skiffer
- Inslag av trä, gärna ädelträ
- Detaljer i ärg på utvalda byggnadsdelar
- Järnsmede
- Trappor, avsatser och inramningar av entréer i natursten
- Profilerade rundningar på utvalda delar, t.ex. takfot, eller burspråk
- Konstverk integrerade i byggnader, i liten eller större skala
- Belysningsarmaturer i porslin med gatunum-

Dekorativt smide

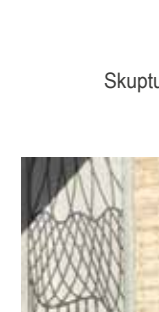
Hållare till blomsterlåda

Dubbla karmunderstycken i koppar

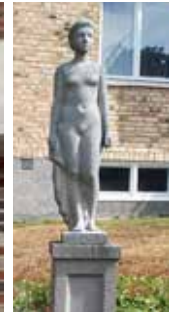

Småprofilerat vid entré

Armatur med nummer

Skulptur

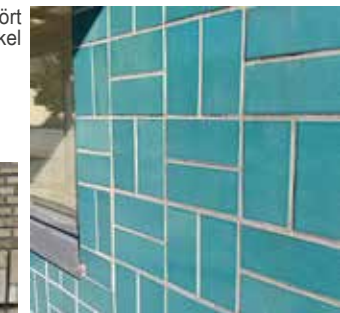
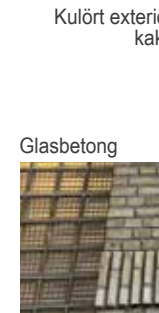
Konst på fasad

Tidstypisk skyltning

Kulört exteriört kakel

Glasbetong

Grönytor, grönt

I detaljplanen ("Floraparken") ingår mestadels kvartersmark men även viss allmän platsmark. För visuellt tydligt grön upplevelse, och för andra ekosystemtjänster i möjligaste mån, adderas hellre för mycket än för lite grönt, prunkande på olika avstånd från mark. Där en planta kan planteras planteras en planta, direkt i jorden eller i kruka.

Under 50-talet utgjordes bostadshusens gårdar av samlade gräsytor, till förmån för lek och spel, och av sparade naturinslag; tall, björk, ek, gran, berghällar med mossor. Även rönnor och oxlar förekom, liksom rhododendron. Gångstråks höjdskillnader hanterades med granittrappor med smidesräcken. Längs bostadshusens fasader ordnades prydnadsrabatter; rosor och lättskötta lök- och knölväxter (tulpaner, pingst- och påskliljor, äkta liljor). Utanför rabatterna växte snödroppe, krokus, scilla/blåstjärna.

- På förgårdsmark placeras ömsom sittplatser, cykelställ, grönska och andra element för en varierad upplevelse
- Planteringar omgärdade av låga murar eller kantsten
- Olika arter av träd, buskträd, buskar och lägre vegetation ger en mer levande och naturlig känsla. Flerstammiga arter kan väljas och varje plantering kan se olika ut. Gärna perenner, gärna städse- eller vintergrönt
- Dagvattenlösningar och regnbäddar vid lågpunkter kombineras med planteringar, exempelvis via skelettjord, som planteras med växter som står emot översvämning såväl som torka

Växtval stäms lämpligen av med kommunens parkfunktion.

Dagvatten leds i plantering

Privat uteplats, skild med låg mur och grönska från gata

Cykelparkering, plantering, sittplatser.

Dagvattenlösning integrerad i upphöjd innergård.

Stor variation av växtlighet på förgårdsmark, gårdar och andra gröna ytor

Grönt och natursten

Hårdgjort varvat med grönt

Gaturum, platser

I detaljplanen ("Floraparken") ingår mestadels kvartersmark men även viss allmän platsmark. Planområdet gränsar till annan allmän platsmark. För sammanhängande grönstruktur i innerstaden behövs tydligt gröna stråk mellan olika gröna ytor. Gaturum och platsbildningar förses med grönt på olika avstånd från mark.

- Olika markmaterial används för att markera olika funktioner och för att bryta ner skalan.
- Markmaterial i nätta dimensioner ger en småmönstrad beläggning
- Markbeläggning i tydligt geometriskt formspråk, t.ex. betong i asfalt.
- Gångstigar kan beläggas med packat stenmjöl, eller, när kombineras med cykelfunktion, med asfalt.
- Eventuella asfaltsytor för annat än motorfordon kanstas lämpligen av gatstensfris.

Sittmöjligheter invid grönt

Tydligt geometriskt formspråk

Betong i asfalt

Gata kantad av grönt

Skulptur

Medverkande

Planarkitekter, exploateringsingenjör,
byggnadsantikvarie, trädgårdsingenjör,
stadsarkitekt, i samarbete med fastighetsägare
inom Nytorgstaden och dess Floraparken.

**KUNGÄLV
KOMMUN**

